

Dansk som andetsprog A – hf/hf-enkeltfag (forsøg), september 2013

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Fagets kerne er dansk sprog, litteratur og kommunikation. I arbejdet med dansk sprog og dansksprogede tekster i en mangfoldighed af genrer og medier forbindes sprog, kultur, historie, æstetik og kommunikation. Det er karakteristisk, at de litterære, de sproglige og de kommunikative aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget. Faget henvender sig til kursister, der har et andet aktivt modersmål end dansk.

1.2 Formål

Faget tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforberedende formål.

I et praksis- og anvendelsesorienteret arbejde med fiktive og ikke-fiktive tekster i alle medier, skærpes kursistens kritisk-analytiske sans for at afdække teksternes betydning. Dermed bidrager faget til både at udvide kursisternes dannelseshorisont og at styrke deres evne til at håndtere informationer, gå bag om ordene og forstå deres indhold og nuancer. Kritisk-analytisk sans og gode sproglige færdigheder fremmer kursisternes muligheder for at forstå og aktivt indgå i det danske samfund forstået som et moderne, demokratisk, globalt orienteret samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Kursisterne skal kunne:

- udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst såvel mundtligt som skriftligt
- beherske skriftsprogets normer for korrekthed og anvende grammatikkens og stilistikkens grundbegreber herunder forstå og beherske de vigtigste udtaleregler i dansk
- foretage sprogsammenligninger og reflektere over egen sprogindlæring
- demonstrere indblik i sprogets funktion og variation, herunder dets samspil med kultur og samfund
- anvende centrale mundtlige fremstillingsformer (herunder holde oplæg og argumentere for et synspunkt) med formidlingsbevidsthed
- anvende centrale skriftlige fremstillingsformer (herunder redegørelse, diskussion, analyse og fortolkning) med formidlingsbevidsthed.
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- analysere og vurdere primært ikke-fiktive tekster i alle medier
- analysere, fortolke og perspektivere primært fiktive tekster i alle medier
- demonstrere viden om træk af den danske litteraturs historie med eksempler på samspillet mellem tekst, kultur og samfund
- demonstrere kendskab til og forholde sig til det moderne mediebillede, herunder kunne analysere og vurdere teksters kommunikative betydning samt mediets rolle i kommunikationen
- navigere og udvælge information i skærmbaserede tekster med et fagligt fokus.

2.2. Kernestof

Til kernestoffet hører det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde, som skønmæssigt vægtes i forholdet 5:3:2. De tre stofområder indgår i et tæt samspil i undervisningen.

Det sproglige stofområde

Det sproglige stofområde har som sit genstandsfelt et genremæssigt varieret udvalg af tekster, talte såvel som trykte, hvorpå der kan anlægges en sproganalytisk tilgang.

Her arbejdes blandt andet med:

- udtale, ordforråd, idiomatik, semantik, morfologi og syntaks
- læse- og lyttestrategier
- grammatik og stilistik
- argumentationsanalyse
- retorisk analyse
- kommunikationsanalyse

Det litterære stofområde

Det litterære stofområde har som sit genstandsfelt et historisk bredt og genremæssigt varieret udvalg af primært skønlitterære tekster fra de sidste 1000 år dog med hovedvægten på litteratur fra nyere tid. Teksterne læses med vægt på deres betydning og funktion i samtiden og i eftertiden.

I stofområdet indgår:

- folkevise, eventyr, salme og komedie
- tekster fra oplysningstid og romantik
- et historisk bredt og genremæssigt varieret udvalg af tekster fra 1870 til i dag med hovedvægt på litteratur fra nyere tid, herunder realistiske og modernistiske tekster
- mindst fem værker indenfor kategorierne roman, drama, novellesamling, digtsamling og ræsonnerende prosa. Værkerne skal have en historisk og genremæssig spredning. Et af de fem litterære værker kan erstattes af et ekstra medieværk. To af værkerne læses individuelt i tilknytning til et fagligt forløb. Kursisterne dokumenterer mundtligt eller skriftligt deres arbejde med hvert af disse værker.
- mindst en tekst fra hver af forfatterne: Ludvig Holberg, Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Steen St. Blicher, H.C. Andersen, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg.

Her arbejdes blandt andet med:

- genrebegreber
- litteraturteori og litterær metode
- litteratur-, kultur- og bevidsthedshistoriske fremstillinger.

Det mediemæssige stofområde

Det mediemæssige stofområde har som sit genstandsfelt medietekster i trykte såvel som elektroniske medier, herunder aviser, radio, tv, film, websites og interaktive medier.

I stofområdet indgår:

- nyhedstekster
- dokumentartekster
- fiktionstekster
- visuelle udtryksformer
- et eller to værker i form af større afrundede dansksprogede medieprodukter.

Her arbejdes blandt andet med:

- nyhedskriterier
- fiktions- og faktakoder i stofområdets teksttyper.

Mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed

I denne del af kernestoffet indgår:

- et forløb om mundtlighed med udgangspunkt i begreberne førstesprog og andetsprog
- et forløb om skriftlighed
- mundtlige oplæg og tekstproduktion.

Arbejdet med mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed skal sætte kursisterne i stand til at udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst. Der arbejdes med en vifte af mundtlige og skriftlige formidlingsformer, hvoraf nogle rækker ind i andre fag.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet. Undervisningen i det supplerende stof optager ca. 15 pct. af fagets uddannelsestid.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til dansk som andetsprog, niveau D, (almen voksenuddannelse) og dansk trin 2 samt 10.-klasse-prøven i dansk. I undervisningen indgår de faglige kompetencer i et samspil inden for og på tværs af de tre stofområder, det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde. Specielt indgår det sproglige arbejde som et integreret led i tekstlæsningen, idet der i særlig grad lægges vægt på den brugs- og mediemæssige sammenhæng, som teksterne indgår i. Til arbejdet med stofområderne knyttes en struktureret sprogpædagogik, hvor de fire færdigheder lytte, tale, læse og skrive anvendes systematisk. En central placering indtager arbejdet med ordforråd og refleksion over sprogets opbygning, semantik og pragmatik. I undervisningen perspektiveres teksterne historisk og systematisk med blik for deres funktion i såvel en samtidig som en nutidig sammenhæng.

3.2. Arbejdsformer

Der inddrages en bred vifte af arbejdsformer.

Det skriftlige arbejde spænder fra mindre skriveøvelser, som træner delkompetencer og afgrænsede skrivehandlinger, til større genredefinerede opgaver, hvor kursisterne i en sammenhængende og formidlingsbevidst fremstilling forholder sig analyserende, diskuterende eller undersøgende til en tekst eller et emne. Der lægges vægt på faglig vejledning i skrivefasen. I tilrettelæggelsen af det skriftlige arbejde indgår et forløb om skriftlighed i kursets første halvdel (se pkt. 2.2.), hvor kursisterne arbejder med grundlæggende begreber og metoder af betydning for skriveprocessen og det færdige produkt.

Det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng til skriftligt arbejde i andre fag. Sammenhængen til andre fag kan etableres på et indholdsmæssigt så vel som på et formmæssigt plan.

Det mundtlige arbejde fokuserer på kursistens mundtlige udtryksfærdighed i forskellige kommunikationssituationer. I tilrettelæggelsen indgår et forløb om mundtlighed i kursets første halvdel (se pkt. 2.2.), hvor kursisterne arbejder med begreberne førstesprog og andetsprog. Kursisterne præsenteres for egnede teknikker og redskaber i forbindelse med forberedelse, afvikling og evaluering af mundtlige fremstillinger. Desuden arbejdes med udvidelse og nuancering af kursisternes ordforråd.

3.3. It

Der lægges vægt på inddragelse af it i undervisningen i forbindelse med:

- skriveundervisningen og i arbejdet med præsentationsstøttede mundtlige oplæg
- informationssøgning
- arbejdet med tekster, som ikke foreligger i trykt form.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof udvælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige mellem fagene.

På *enkeltfags-hf* tilgodeses det faglige samspil i det omfang, som tilrettelæggelsen muliggør.

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

De gennemførte forløb evalueres løbende med henblik på at give lærer og kursist viden om det faglige standpunkt og på at fastlægge det efterfølgende arbejde. Der gøres brug af forskellige evalueringsformer, herunder:

- portfolioevaluering, eventuelt med elektroniske portfolioer, hvori indgår besvarelser af større og mindre skriveopgaver
- mundtlige oplæg
- mindre skriftlige prøver.

4.2 Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Prøven har en varighed af seks timer, hvoraf den første halvanden time afvikles i grupper.

Eksaminanden vælger mellem et antal opgaver stillet på grundlag af et tekst-/billedmateriale.

Opgaverne stilles i forlængelse af fagets tre stofområder.

Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid. Prøvematerialet vælges af eksaminator. Eksamensspørgsmålene fordeles skønmæssigt over det sproglige, det litterære og det mediemæssige stofområde i størrelsesordenen 5:3:2.

Eksamensspørgsmålet har et fokus i et af stofområderne og består af en eller flere tekster samt instrukser om, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksternes samlede omfang må ikke overskride otte normalsider eller 12 minutters afspillet tekst. En normalside består af 1300 bogstaver, svarende til ca. 1350 tegn. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt.

Tekster må gerne genbruges, hvis de tilhørende instrukser ikke er identiske.

Eksaminanden indleder med et mundtligt oplæg på ca. 10 minutter. Eksaminationen former sig videre som en faglig samtale om det trukne eksamensspørgsmål. I samtalen perspektiveres til det øvrige læste stof.

4.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som er angivet i 2.1.

Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- skriftlig fremstilling
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode
- genre- og formidlingsbevidsthed.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- mundtlig fremstilling
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.

Ved begge prøver gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.